

**ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ
Ա. Ա. ԱՔՐԱՀԱՄՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻՆ**

Մեծ է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Աշոտ Արսենի Աբրահամյանի գիտական ներդրումը հայերենի ուսումնասիրության բնագավառում: Անվանի լեզվաբանն իր ողջ կյանքը նվիրաբերել է հայերենագիտության զարգացմանը, թողել լեզվի տարբեր բնագավառներին վերաբերող հարուստ ժառանգություն՝ ժամանակակից հայերենի բայի կառուցվածքի ուսումնասիրություն, գրաբարի բացառիկ դասագրքի ստեղծում, հայ փիլիսոփա Եզնիկ Կողբացու Երկի, Ստեփանոս Օրբելյանի Պատմության գիտական թարգմանություն, առանձին բառերի բնագրային քննություն և ստուգաբանություն և այլն: Այս ամենի մեջ նա ասել է իր հիմնավոր, ըստ ամենայնի համոզիչ խոսքը:

Լույս է տեսել Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի հայոց լեզվի և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի գիտական հոդվածների հերթական ժողովածուն («Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր՝ նվիրված Ա. Ա. Աբրահամյանի ծննդյան 100-ամյակին», Ե., «Էդիթ-Պրինտ» հրատ., 2020, 224 էջ):

Ժողովածուն ընդգրկում է չորս բաժին՝ «Անվանի հայագետը և մանկավարժը», «Գրական նորմա և կառուցվածք», «Լեզվի պատմություն և բարբառագիտություն», «Լեզվի ուսուցում և մեթոդիկա» վերտառությամբ, որոնցից առաջին երեքը հիմնականում վերաբերում են անվանի լեզվաբանի գիտական ժառանգության այս կամ այն մասի վերլուծությանը և գնահատությանը, իսկ վերջինում կատարվում է անդրադարձ հայերենագիտության զարգացման տարբեր խնդիրների:

Հոդվածների ժողովածուն բացվում է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բ.գ.դ. պրոֆ. Ա. Գ. Դուլիսանյանի «Աշոտ Աբրահամյան գիտնականը և մանկավարժը» գիտական հոդվածով, որում անդրադարձ է կատարվում մեծավաստակ գիտնականի գիտամանկավար-

ժական գործունեությանը, վեր է հանվում Ա. Ա. Աբրահամյանի աշխատությունների գիտական արժեքը ժամանակի լույսի ներքո:

Առաջին բաժնում զետեղված են ուշագրավ նյութեր Ա. Ա. Աբրահամյանի և օտարազգի հայագետների (դոց. Ս. Ամիրջանյան), Աբրահամյանի՝ որպես լեզվաբանության բնագավառում փիլիսոփայական դպրոցի ներկայացուցչի (պրոֆ. Յու. Ռ. Դավթյան), անվանի գիտնականի աշխատություններում գրաբարի շարահյուսական իրողությունների ըմբռնման (պրոֆ. Էդ. Ս. Մկրտչյան), քերականական սեռի տեղաշարժերի և կրկնասեռության (պրոֆ. պաշտ. Գ. Խալաթյան), ինչպես նաև արևմտահայերենի դերբայների դիտարկման (դոց. Ս. Ղարիբյան) վերաբերյալ: Նոր իրողությունների այսպիսի հավելումներն ավելի են ամբողջացնում լեզվաբանի գիտական ժառանգության համաձիրը:

«Գրական նորմա և կառուցվածք» բաժնում շոշափվում են հաղորդակցական լեզվաբանության, լեզվաբանական տերմինների, բառակազմական և ձևաբանական կաղապարների հարցեր: Ի մասնավորի դիտարկված են հուշագրության ժանրի կառուցվածքային և ոճական իրողություններ (դոց. Ա. Վ. Գալստյան), «Լեզվական մաքրամոլություն» անվանման (դոց. Հ. Լ. Ջաքարյան), ռուսերենում և հայերենում հունարեն լեզվաբանական եզրույթների պատճենումների (պրոֆ. Լ. Մ. Խաչատրյան), հայերենի բառապաշարի ձևային նկարագրության (բ. գ. թ. Մ. Ա. Սարգսյան), արևելահայերենի և արևմտահայերենի մի քանի տերմինների զուգադիր քննության (դոց. Ս. Տիոյան) հարցեր:

«Լեզվի պատմություն և բարբառագիտություն» բաժնի որոշ նյութեր վերաբերում են V դարի հեղինակների բառապաշարային իրողություններին. «Փ. Բուզանդի «Այծից հայոց արքայ» արտահայտությունը. իմաստաբանություն և տիպաբանություն» (պրոֆ. Վ. Գ. Համբարձումյան), «Կրոնի և հավատալիքների իմաստային դաշտին պատկանող բառերը Ե. Կողբացու «Եղծ աղանդոց» երկում» (դոց. Ն. Հ. Դիլբարյան), «Անձնանունների հոլովման առանձնահատկությունները Եզնիկ Կողբացու «Եղծ աղանդոց» երկում» (դոց. Ա. Խաչատրյան): Այս բաժնում տեղ են գտել նաև «Մակուի խոսվածքը Կոտայքի մարզում» (բ. գ. դ. Վ. Լ. Կատվալյան), «Բուսանունները «Հայերենի բարբառագիտական ասլասի նյութերի հավաքման ծրագրում»» (բ. գ. դ. Հ. Հ. Մեսրոպյան), «Ներքին խոսքի դրսևորման

առանձնահատկությունները Գրիգոր Նարեկացու «Մատենանոց քերական» երկում» (դոց. Ա. Յուզբաշյան), «Հովհան Մանդակունու ճառերի բառակազմական և իմաստային առանձնահատկությունները» (դոց. դոց., Ն. Պարոնյան, Ս. Գրիգորյան) ուշագրավ հոդվածները:

«Լեզվի ուսուցում և մեթոդիկա» բաժինը պարունակում է ուսումնական ուշագրավ հրապարակումներ: Հետաքրքրական են և ուսանելի «Ա. Աբրահամյանի կիրառած բառուսուցման մի հնարի մասին» (դոց. Դ. Ս. Գյուրջինյան), ««Հայոց լեզու և բժշկական տերմինաբանություն» առարկայի դասավանդումը ԵՊՀ-ում» (դոց. Հ. Վ. Սուքիասյան) մեթոդական հիմքով գիտական հոդվածները: Այստեղ զետեղված են նաև «Բայական դարձվածային միավորների կառուցատիպերը Ստ. Օրբելյանի «Պատմություն նահանգին Միսական» երկում» (բ. գ. թ. Ա. Ավետիսյան), «Հետադարձ բառակազմության առանձնահատկությունը անգլերենում և հայերենում» (բ. գ. թ. Ս. Կարապետյան) երիտասարդ լեզվաբանների հաղորդումները:

Անվանի լեզվաբան, Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի երկարամյա դասախոս, ՀՀ ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտի տարբեր տարիների աշխատակից, պրոֆ. Ա. Ա. Աբրահամյանի գիտական վաստակն ուսումնասիրվել է և ուսանելի է եղել սերունդների համար. այն այսօր ևս մնում է իբրև հայերենագիտության էական ներդրում:

Գրախոսվող ժողովածուն մի նվիրաբերում է մեծ լեզվաբանի հիշատակին, հասցեագրված է մասնագետներին և հայերենի նկատմամբ հետաքրքրություն ունեցող ընթերցողներին:

Բանասիր. գիտ. թեկնածու Ա. Վ. Գալստյան